

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Харченко В.В.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua

Науковий керівник – асистент Халіна В.М.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

Money plays a fundamental role in the functioning of modern economic systems. They act as a universal equivalent in the exchange of goods and services and ensure the efficient interaction of economic agents. The emergence of money was the result of the development of social division of labor and commodity production. In modern conditions money performs a number of important functions such as a measure of value, a medium of circulation, a means of payment, a store of value and world money. The transformation of traditional forms of money into electronic and digital forms reflects the changes in the global financial system and the development of financial technologies.

Гроші є однією з найважливіших економічних категорій, що забезпечує функціонування ринкової економіки. Вони виступають універсальним засобом обміну за допомогою якого здійснюється рух товарів і послуг у суспільстві. Використання грошей суттєво спрощує процес купівлі-продажу та забезпечує ефективну взаємодію між економічними суб'єктами.

Історично виникнення грошей пов'язане з розвитком товарного виробництва та суспільного поділу праці. На ранніх етапах розвитку економіки обмін здійснювався у формі бартеру. Однак бартер мав значні недоліки, оскільки вимагав збігу інтересів обох учасників обміну. Це значно ускладнювало розвиток торгівлі та економічних відносин [1].

З метою спрощення обміну поступово сформувалася потреба у спеціальному товарі, який виконував би роль загального еквівалента. У різні історичні періоди такими товарами виступали худоба, зерно, сіль, хутро та інші предмети. Згодом роль грошей почали виконувати дорогоцінні метали, зокрема золото і срібло.

Металеві гроші мали низку важливих переваг: вони були довговічними, подільними, портативними та мали високу вартість у невеликому обсязі. З розвитком державності та торгівлі металеві гроші набули форми монет, що карбувалися державою та мали встановлену вагу і пробу.

Подальший розвиток економіки зумовив появу паперових грошей, які спочатку використовувалися як представники металевих грошей. З часом вони перетворилися на самостійну форму грошей і стали основою грошового обігу у більшості країн світу.

У сучасних умовах важливу роль відіграють безготівкові розрахунки та електронні платіжні системи. Розвиток цифрових технологій сприяв появі

інтернет-банкінгу, мобільних платежів, електронних гаманців та інших інноваційних фінансових інструментів [2].

Сутність грошей найбільш повно розкривається через їх функції (табл. 1). У сучасній економічній теорії виділяють п'ять основних функцій грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження та світові гроші.

Таблиця 1 – Основні функції грошей у сучасній економіці

Функція грошей	Економічна сутність	Практичне значення
1. Міра вартості	Визначення вартості товарів і послуг	Формування системи цін
2. Засіб обігу	Посередництво у купівлі-продажу	Спрощення торгівлі
3. Засіб платежу	Виконання фінансових зобов'язань	Податки, зарплата, кредити
4. Засіб нагромадження	Збереження фінансових ресурсів	Формування заощаджень
5. Світові гроші	Міжнародні розрахунки	Зовнішня торгівля

Джерело сформовано автором

Функція міри вартості полягає у тому, що гроші використовуються для визначення вартості товарів і послуг. Саме завдяки цій функції формується система цін, яка дозволяє порівнювати різні товари між собою.

Функція засобу обігу означає, що гроші виступають посередником у процесі купівлі-продажу товарів. Вони забезпечують безперервність обміну та значно спрощують торговельні операції.

Функція засобу платежу проявляється у використанні грошей для виконання фінансових зобов'язань між суб'єктами господарювання. До таких операцій належать виплата заробітної плати, сплата податків та погашення кредитів.

Функція нагромадження передбачає можливість зберігати гроші та формувати заощадження. Накопичення фінансових ресурсів є важливим фактором розвитку інвестиційної діяльності та економічного зростання.

Функція світових грошей реалізується у міжнародних економічних відносинах. Гроші використовуються для здійснення міжнародних розрахунків, обслуговування зовнішньої торгівлі та формування валютних резервів держав.

Гроші є важливою економічною категорією, що відіграє ключову роль у функціонуванні сучасної ринкової економіки. Їх виникнення зумовлене розвитком товарного виробництва та суспільного поділу праці. Реалізуючи свої основні функції – міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу нагромадження та світових грошей – вони забезпечують ефективність економічних відносин між суб'єктами господарювання [3].

Гроші є однією з ключових економічних категорій, що забезпечує ефективне функціонування сучасної ринкової економіки. Вони виступають універсальним засобом обміну, мірою вартості та засобом накопичення, що сприяє стабільності фінансових відносин та розвитку господарських процесів. Виконуючи свої основні функції, гроші забезпечують обмін товарами та послугами, формують попит і пропозицію, а також виступають важливим інструментом економічного регулювання на національному рівні.

У сучасних умовах, коли світова економіка активно цифровізується, роль грошей у підтримці фінансової стабільності держави, контролі за інфляцією, розвитку кредитної та інвестиційної діяльності залишається надзвичайно важливою. Крім того, гроші впливають на соціальну стабільність, адже визначають рівень доходів населення, доступність товарів і послуг, а також можливості накопичення та інвестування. Важливим аспектом є також їхня здатність формувати економічну поведінку учасників ринку, стимулювати підприємницьку діяльність та впровадження інновацій.

Таким чином, гроші є засобом обміну, ключовим фактором розвитку економіки, а також виконують функцію регулювання фінансових процесів і забезпечення стабільності національної фінансової системи, що робить їх розуміння необхідним для ефективного управління економікою та формування стійкого економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Krokhmalyuk L., Shcherbak Y. Formation of credit culture in the conditions of the digital economy. *Scientific bulletin of Polissia*. 2025. No. 1 (30). pp. 273-283. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-273-283](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-273-283) (дата звернення: 01.03.2026).

2. Фінанси, гроші та кредит: теоретико-методологічні засади та практичні аспекти сучасного фінансового управління: колект. монографія. Полтава: ПП «Астроя», 2025. 153 с. URL: <https://www.economics.in.ua/2025/01/15.html> (дата звернення: 01.03.2026).

3. Національний банк України. Десятиріччя інфляційного таргетування в Україні: уроки для нової епохи невизначеності, Сергій Ніколайчук. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/desyatirichchya-inflyatsiynogo-targetuvannya-v-ukrayini-uroki-dlya-novoyi-epohi-neviznachenosti-sergiy-nikolaychuk-eng> (дата звернення: 01.03.2026).